

Vaktherapie in beweging

Naar een verbeterde samenwerking tussen naasten en begeleiders EVB+

dr. Anna-Eva Prick

Koraal wonen
leren
werken

Mondriaan
voor geestelijke gezondheid

**KEN
VAX**

**ZU
YD**

TILBURG UNIVERSIT
Understanding Society

**AW
VB** *verstaan en
verbinden*

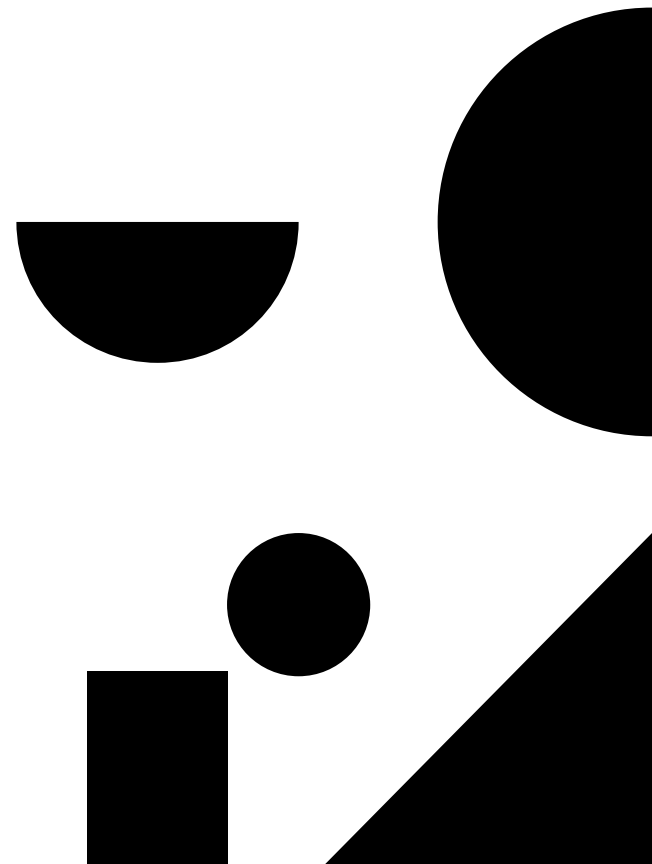
 ZonMw

Programma

- **Aanleiding & doelstellingen project Savelebim**
- **Samenwerking**
- **Onderzoeksvragen**
- **Onderzoeksmethode**
- **Stand van zaken**
- **Samen aan de slag**

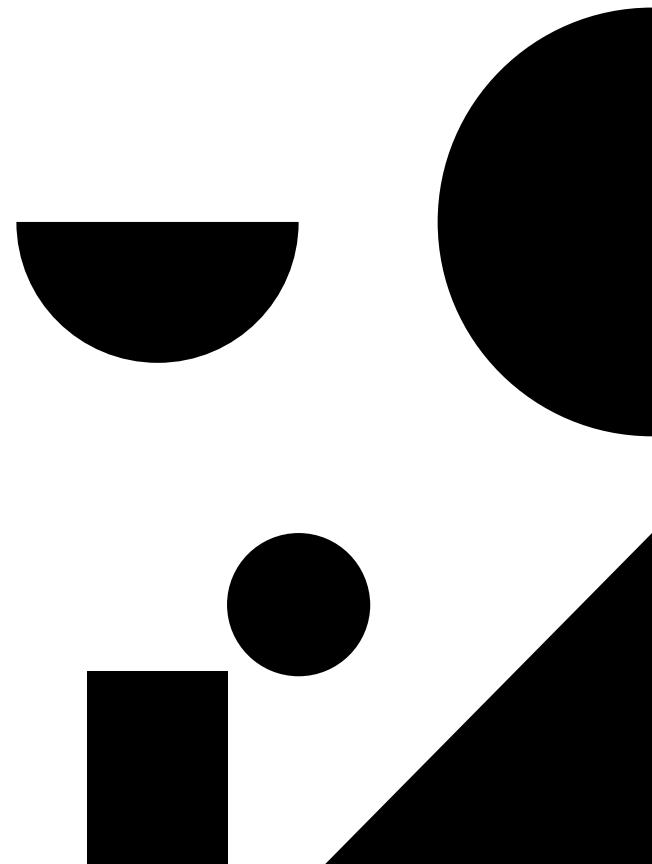
Gewoon even luisteren.....

Aanleiding & Doelstellingen project Savelebim

Aanleiding

Aanleiding

Veerkracht

Het vermogen:

- om je goed voor te bereiden op
- goed om te gaan met
- en te herstellen van

lastige en uitdagende situaties

Doelstellingen

1. Huidige kennis in kaart brengen

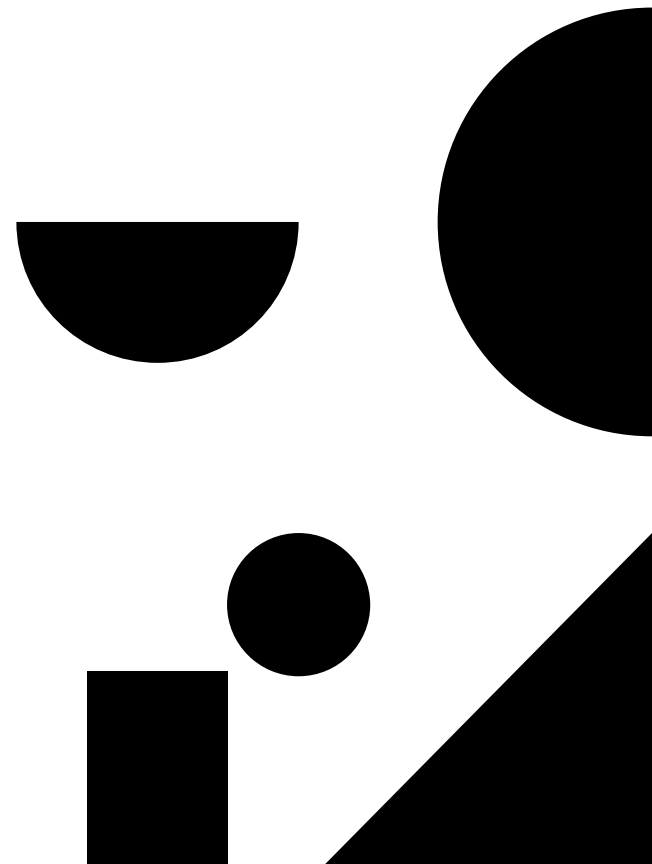
Systematische literatuurstudie Wat weten we al uit eerder onderzoek wat helpend is voor het ontwikkelen van veerkracht?

2. Belangrijke ontwerpeisen voor de interventie formuleren

Concept mapping studie Door belangrijke stakeholders (verwanten, begeleiders en behandelaars) te vragen welke factoren volgens hen bijdragen aan het ontwikkelen van veerkracht bij stress.

3. Ontwerp van een interventie die toepasbaar is voor begeleiders en kennis over de praktische bruikbaarheid

Participatief actie onderzoek Door twee interprofessionele ontwikkelgroepen (beweeg- en muziek therapeuten/agogen + senior begeleiders, uit GGZ en VG) met 6 cliënten, hun naasten en begeleiders in co-creatie een interventie te laten ontwikkelen en deze uittesten.

Samenwerking

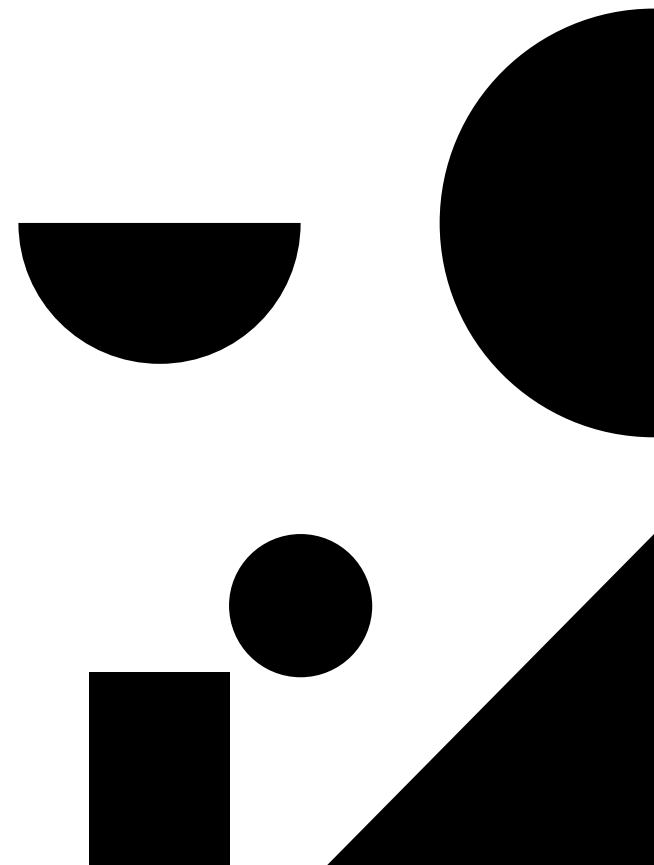
Samenwerking praktijk

Samenwerking wetenschappelijk

- Zuyd Hogeschool (KenVaK): dr. Anna-Eva Prick, ir. Vera Nyssen, dr. Lieke Brauers, Nienke Derksen
- Tilburg University (AWVB): prof. dr. Petri Embregts & dr. Noud Frielink

.

Onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen

Overkoepelende vraag van het project

Hoe kan een interventie met vaktherapeutische elementen (muziek en bewegen) veerkracht ontwikkelen bij stress van zowel cliënten, naasten als begeleiders en tegelijk daarmee de samenwerking in de driehoek verbeteren ?

Deelvraag 1:

Welke elementen van interventies dragen bij aan veerkracht bij EVB+ cliënten, hun naasten en hun begeleiders?

Deelvraag 2:

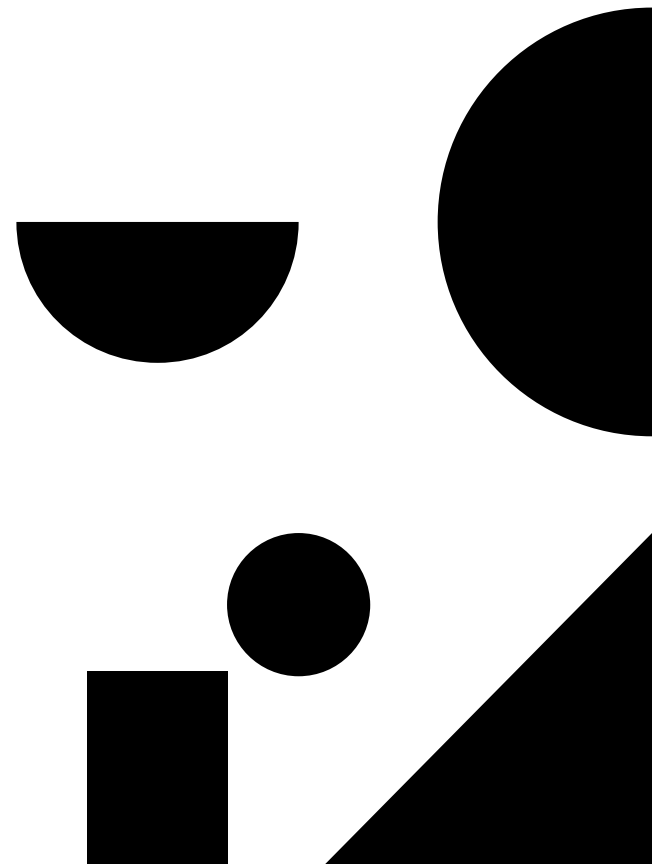
Welke aspecten vinden stakeholders (begeleiders, vaktherapeuten, andere zorgprofessionals en naasten) noodzakelijk in het verbeteren van veerkracht bij stress van zowel cliënt, naasten als begeleiders, zodat hiermee een betere samenwerking in de driehoek ontstaat?

Deelvraag 3:

Hoe kan een interventie gericht op het ontwikkelen van veerkracht bij stress bij EVB+ voor zowel cliënten, naasten en begeleiders ontworpen worden, zodat het meteen zorgt voor een betere samenwerking in de driehoek?

Deelvraag 4:

Wat is de bruikbaarheid, uitvoerbaarheid, haalbaarheid en acceptatie van deze interventie?

Beoogde resultaten

Deelvraag 1:

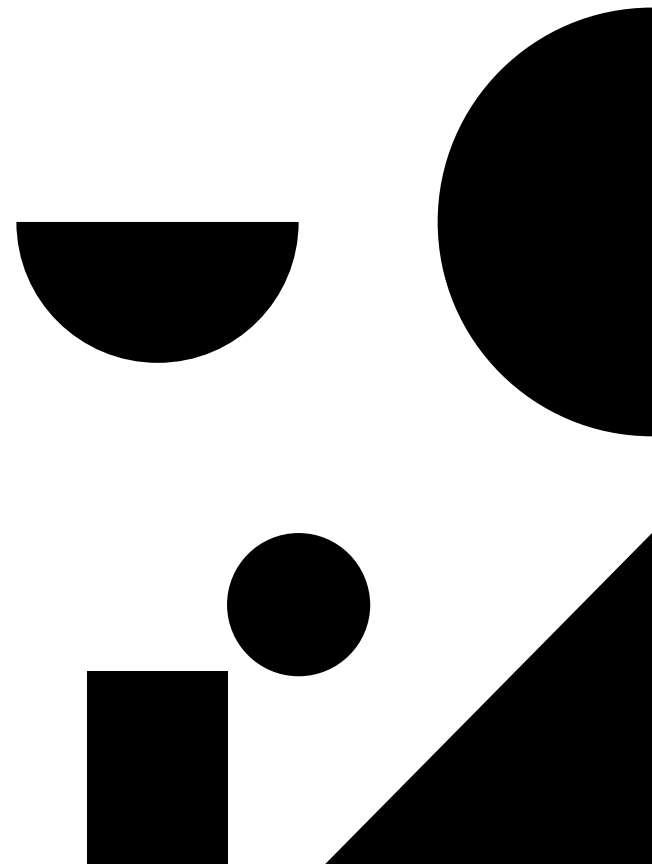
Kennis over ontwerpeisen van de te ontwerpen interventie vanuit eerder wetenschappelijk onderzoek. Dit wordt onderzocht door middel van een scoping/systematische review.

Deelvraag 2:

Kennis over ontwerpeisen van de te ontwerpen interventie vanuit stakeholders uit zowel de VG- als de GGZ-sector. Dit wordt onderzocht door middel van een concept-mapping studie.

Deelvraag 3 en 4:

Een ontwerp van de interventie en kennis over de bruikbaarheid, uitvoerbaarheid, haalbaarheid en acceptatie van de interventie. Dit wordt onderzocht door middel van een participatief actie-onderzoek.

Projectstructuur

Doel:

Een handelingsgerichte/praktijkinterventie ontwikkelen om veerkracht bij stress te vergroten, waarin de hele driehoek samen aan de slag gaat. Deze actieve interventie moet vervolgens liefst ook op andere momenten receptief in te zetten zijn (bijv. door er opnames van te maken).

' Samen veerkrachtig: leren bewegen in muziek'
Veerkracht bij stress voor EVB+ en hun sociale leefwereld,
wat kunnen we leren van elkaar

2023-2024

Overkoepelende
onderzoeksvraag:

Hoe kan een interventie met vaktherapeutische elementen - muziek en bewegen - veerkracht ontwikkelen bij stress van zowel cliënten, naasten als begeleiders en tegelijk daarmee de samenwerking in de driehoek verbeteren?

Systematische review

Conceptmapping

Participatief- actie onderzoek/
ontwerp interventie

Deelvraag 1:

Welke elementen van interventies dragen bij aan veerkracht bij EVB+ cliënten, hun naasten en hun begeleiders?

Deelvraag 2:

Welke aspecten vinden stakeholders (begeleiders, vaktherapeuten, andere zorgprofessionals en naasten) noodzakelijk in het verbeteren van veerkracht bij stress van zowel cliënt, naasten als begeleiders, zodat hiermee een betere samenwerking in de driehoek ontstaat?

Deelvraag 3:

Hoe kan een interventie gericht op het ontwikkelen van veerkracht bij stress bij EVB+ voor zowel cliënten, naasten en begeleiders ontworpen worden, zodat het meteen zorgt voor een betere samenwerking in de driehoek?

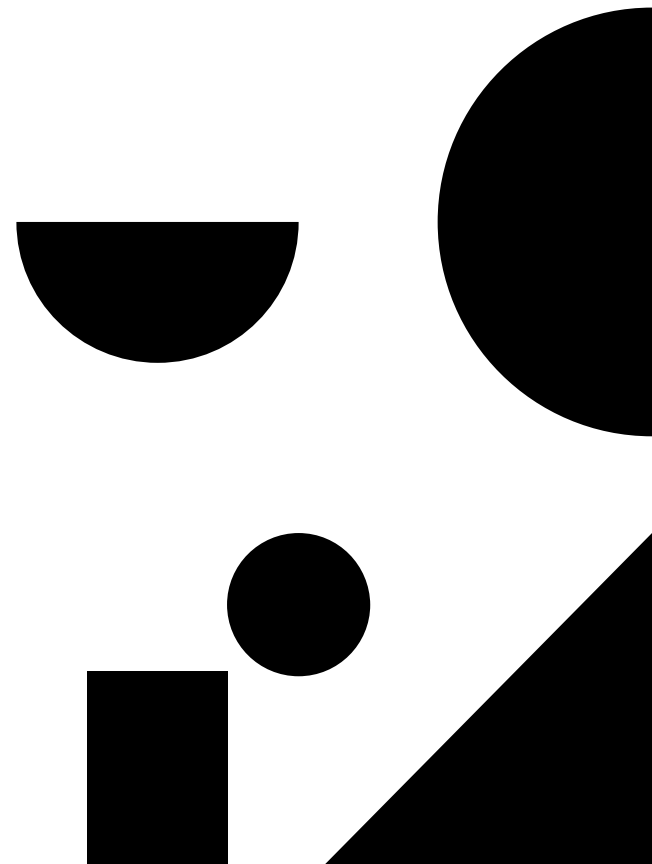
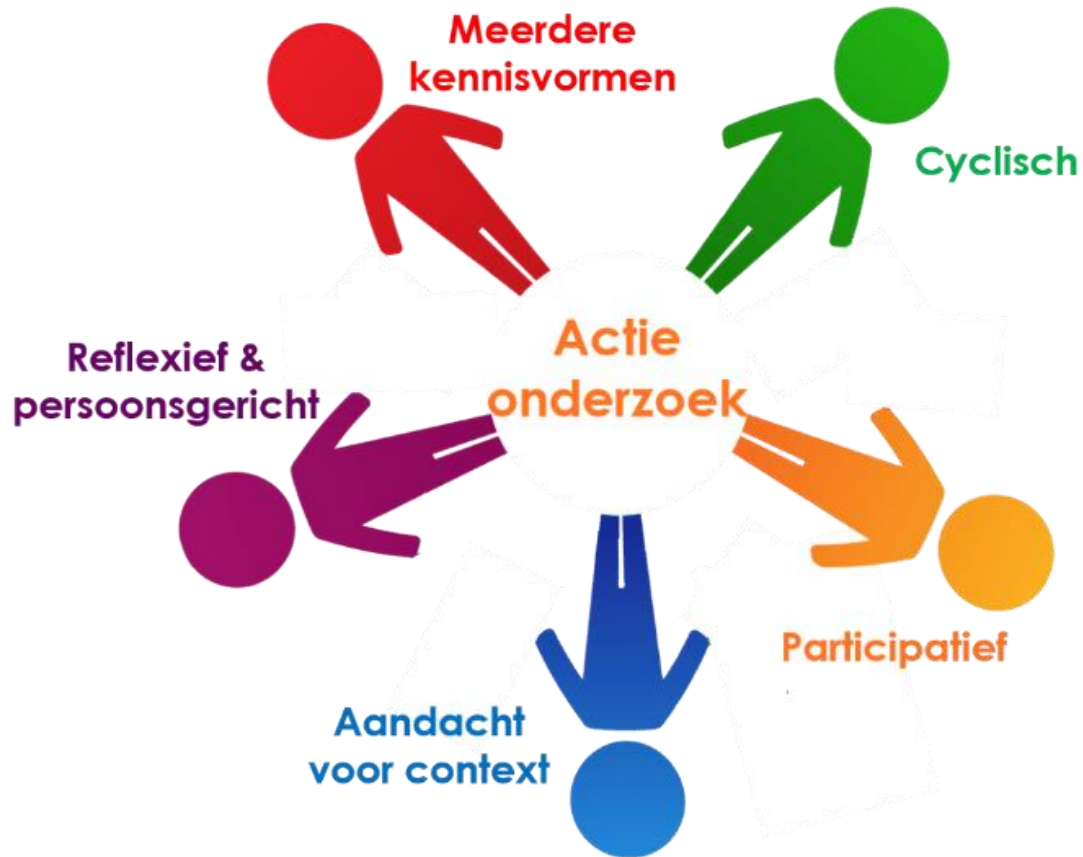
Deelvraag 4:

Wat is de bruikbaarheid, uitvoerbaarheid, haalbaarheid en acceptatie van deze interventie?

Onderzoeksmethode

Participatief onderzoek: EBCD methodiek

Participatief onderzoek: EB CD methodiek

Veerkrachtiger door muziek en beweging

Participatief onderzoek naar meer veerkracht bij stress voor EVB+ en hun directe omgeving

1 Doel van het onderzoek

We gaan onderzoeken hoe we veerkracht bij cliënten met een ernstig verstandelijke beperking en onbegrepen gedrag (EVB+), hun naasten en hun begeleiders kunnen vergroten. Veerkracht houdt het vermogen in om te kunnen herstellen van stress of tegenslag.

We weten dat het inzetten van muziek, spel en beweging door middel van vaktherapie kan bijdragen aan veerkracht. Daarom gaan we samen met de doelgroep een vaktherapeutische interventie ontwikkelen zodat EVB+ cliënten, hun naasten en hun begeleiders (de driehoek) beter leren omgaan met stress.

2 Aanpak

Bestaande kennis inventariseren

Ervaringen ophalen

Ontwerpen en testen

Doel:
Ophalen wat we al weten uit eerder onderzoek over het ontwikkelen van veerkracht in de driehoek

Methode:
Literatuuranalyse

Doel:
Op basis van praktijkervaring in kaart brengen hoe spel, bewegen en muziek helpt in het leren omgaan met stress

Methode:
Stakeholders zoals naasten, begeleiders en behandelaars bevragen door middel van concept mapping

Doel:
Interventie ontwikkelen en testen

Methode:
Participatief actieonderzoek, door co-creatie met twee interprofessionele ontwikkelgroepen:

- Beweeg- en muziektherapeuten/agogen, senior begeleiders uit GGZ en VG
- 3 cliënten per groep met hun naasten en begeleiders

Bijkomend doel: interprofessionele samenwerking in de ontwikkelgroepen versterken

3 Opbrengst en looptijd

Het eindresultaat is een interventie met de vaktherapeutische elementen muziek, spel en bewegen. Deze interventie kan worden ingezet door begeleiders en leidt tot een vergroting van de veerkracht bij stress bij zowel cliënten, hun naasten en hun begeleiders. Naast het verminderen van stress, verbetert ook de samenwerking in de driehoek door deze interventie.

Het project loopt van januari 2023 tot januari 2025 en is gesubsidieerd door ZonMw.

Koraal

Mondriaan
voor gemeentelijk gezondheidsbeleid

AW
VB
verbonden aan
verder kijken

ZonMw

Zuyd
Hogeschool
ZU
YD

Participatief onderzoek: EB CD methodiek

- EB CD is een participatieve ontwerpmethode die cliënten, families en professionals in staat stelt om **samen, in partnerschap, verbeterinitiatieven** binnen de zorg te ontwerpen op systeemniveau (Fucile et al., 2017; Fylan et al., 2021; Donetto et al., 2015; Larkin et al., 2015).
- Het is een uit **meerdere fasen bestaand proces** waarbij cliënten, familie, verzorgers en personeel betrokken zijn bij het identificeren van de manier waarop gezondheidszorgdiensten betere ervaringen kunnen bieden om de zorg te verbeteren (Fylan et al., 2021).
- EB CD stelt deelnemers in staat hun **zorgervaringen te delen** door middel van diepte-interviews, observaties, het identificeren van belangrijke 'kernpunten' en het delen van positieve of negatieve gevoelens (Fucile et al., 2017).
- De EB CD cyclus duurt doorgaans 9 tot 12 maanden en is verdeeld in 6 fasen die gericht zijn op participatie, ontwikkeling, eigenaarschap en power, resultaten en intentie (Donetto et al., 2015)

EBCD

Pathway 1

Months 1 and 2: Setting-up

Months 3–5:
Gathering staff
experiences

Months 4–6:
Gathering patient
experiences

Month 7: Staff and patient co-design
meeting

Months 8–11: Co-design work

Month 12: Celebration event

Fase 1:

- Input resultaten deelstudie 1 +2
- eerste praktijkervaringen
- enkele aanvullende interviews/focusgroep betrokkenen tav beoogde werkwijze

Fase 2:

- start ontwikkelgroepen beoogde werkwijze (3 sessies per client)
- Na de sessies wordt er in elk groepje 15 min tijd gereserveerd om met elkaar te reflecteren op de sessie (borging via reflectieformulieren)
- Observaties onderzoeker sessies en video-opnames

Fase 3: Gezamenlijke tussentijdse reflectie via 2 focusgroepen (naasten / professionals)

Fase 4:

- vervolg ontwikkelgroepen beoogde werkwijze (3 sessies per client)
- Na de sessies wordt er in elk groepje 15 min tijd gereserveerd om met elkaar te reflecteren op de sessie (borging via reflectieformulieren)
- Observaties onderzoeker sessies en video-opnames

Fase 5: Gezamenlijke tussentijdse reflectie via 2 focusgroepen (naasten / professionals)

Fase 6: Gezamenlijke eindbijeenkomst

Participatief onderzoek: EB CD methodiek

Projectstructuur

- 2 ontwikkelgroepen (senior begeleider, 2 vaktherapeuten)
- Klankbordgroep (inclusief ouders)
- Projectgroep

Dataverzameling

- Triggerfilm
- Focusgroepen (4 x)
- Logboeken / observatieverslagen / reflectieverslagen
- Prioriteerbijeenkomst

ACTIE ONDERZOEK: PLAN - DOEN - OBSERVATIE-REFLECTIE

- Muziek maken - wennen
- Liedjes - volgens structuur
- Samen met begeleiders
- Workshop non-verbaal communiceren
- Gesprek met ouders over muziekpaspoort
- Uitproberen: zelf doen
- Deze sessie

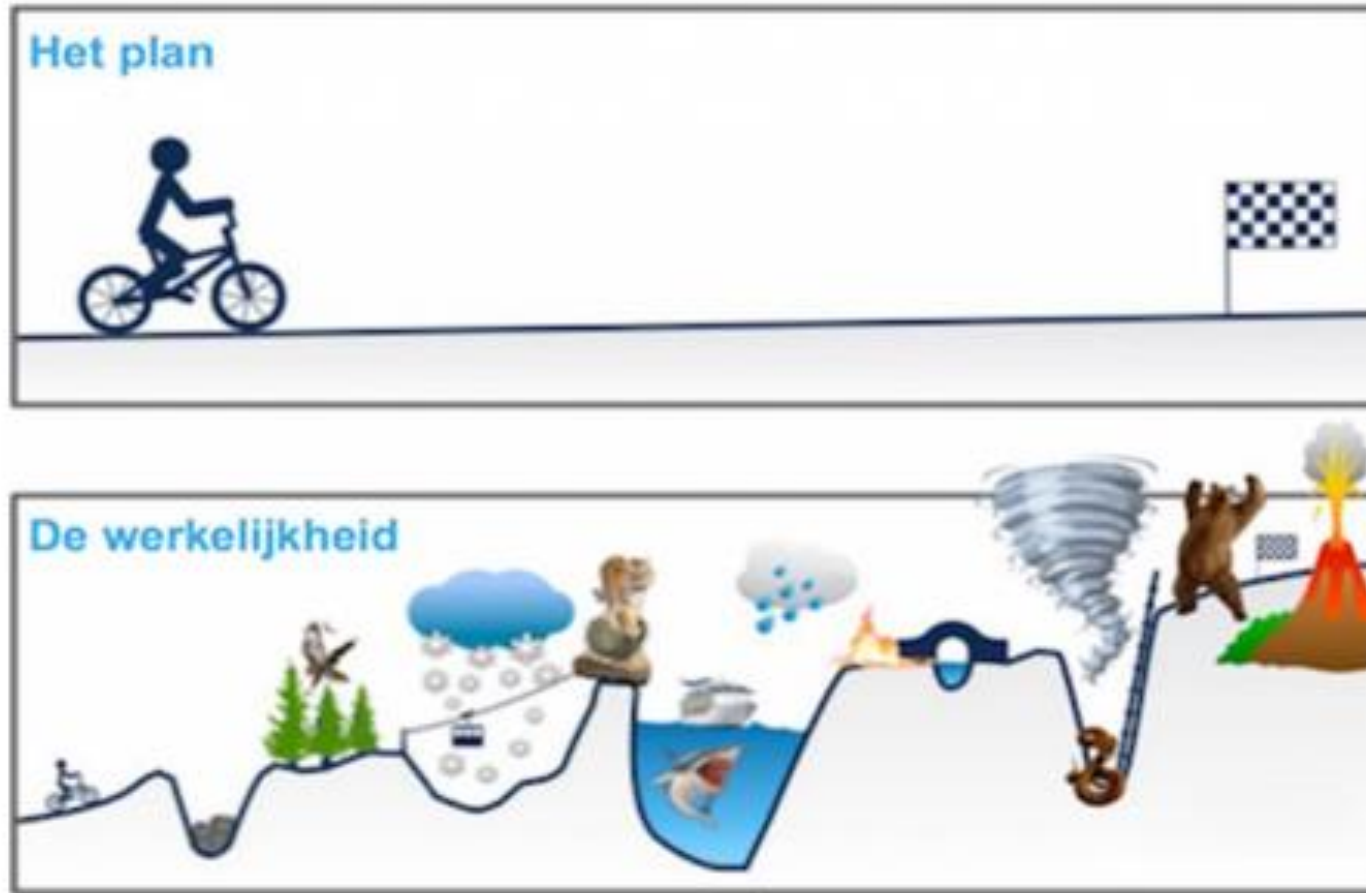
Participatief onderzoek: EB CD methodiek

Stand van zaken

Stand van zaken

Systematic review

In totaal 11 studies, 8 muziektherapie 2-24 EVB, kind/volwassen

Resultaten/effecten vaktherapie

- **Cognitief**
 - Gerichte aandacht op muziek, met name bij één op één
 - Oriëntatie in tijd (naar nu)
- **Psychologisch-emotioneel**
 - Regulatie, stemming beter, 'stabilisering' emotionele status
 - Emotionele expressie -> positief effect op omgeving
 - Proxy: gevoel van competentie en plezier
 - Maar ook: onduidelijk, of geen verandering
- **Sociaal - interactie**
 - Meer 'samen', betrokken en positieve/acceptabeler sociale interactie - met therapeut en 'peers'
- **Communicatie**
 - Woorden: kleuren/emoties. Muziek: wordt gebruikt voor aangeven voorkeuren en expressie emoties
- **Creatief**
 - Ontwikkeling in tekening

Concept mapping studie

1. **Verbinding** met anderen/de ander ervaren: Waardenvrij, zonder oordeel, de ander zien en horen
2. Opdoen **positieve ervaringen**: Laagdrempelig, samen iets leuks doen, mee kunnen doen = gevoel iets te kunnen, aansluiten bij de interesses van de cliënt
3. Benadering/**Attitude therapist** = basishouding: Sensitief/responsief, de tijd nemen, luisteren, aandachtig, observerend, vanuit gezamenlijkheid proberen toe te werken naar wederkerigheid/aansluiting
4. **Afleiden en terugbrengen in het hier en nu**: materiaal als middel gebruiken waardoor je allebei met hetzelfde bezig bent en daardoor meer wederkerigheid ontstaat (Beweging als Houvast)
5. **Afstemming en meebewegen (maatwerk) mogelijk door rijkheid muziek/spel/beweging**: Maatwerk is nodig bij mensen met EVB+. De context en bijkomende problematieken maken het complex. Het mooie is dat je per moment en per individu een rijkheid aan mogelijkheden hebt binnen muziek en beweging --> je kan het ritme, tempo, toonhoogte, instrumenten of spelmateriaal aanpassen aan de hoeveelheid prikkels die iemand aan kan, de behoefte en je kan kiezen tussen 'samen doen' en alleen doen (tot rust brengen of activeren, afschakelen of opvrolijken, nabijheid of afstand).
6. **Structuur/voorspelbaarheid/herkenning**: Herkenbaar, ritme, tempo, duidelijk begin en einde
7. **Reguleren door lijfelijke sensaties**: Je lichaam inzetten (voelen/horen) om te reguleren, prikkels inzetten en afstemmen om iets op gang te zetten of prikkels wegnemen om tot rust te komen, emoties voelen en sturen d.m.v. beweging en muziek ipv moeten verwoorden

Experienced Based Co-Design

Status: conceptversie 18.9.2024 Samen Veerkrachtiger Leren bewegen in Muziek

Concept ingrediënten pilot interventie SaVeLeBim!

Veerkracht bij stress voor EVB+ en hun sociale leefwereld

welke ingrediënten gaan mee op reis in de
koffer van SaVeLeBim!?

Het onderzoeksproject betreft een samenwerking tussen Koraal (VG), Mondriaan (GGZ), de Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking (AWVB; Tilburg University) en Zuyd Hogeschool (lectoraat Kennisontwikkeling Vaktherapie)

Experienced Based Co-Design

Elementen concept koffer

Kernelementen

Doelgroep, doelen, behoeften, randvoorwaardelijke aspecten

Generieke elementen

Houding van de therapeut (bv. uitnodigend, cliëntgericht, speels, oordeelvrij, observerend, nieuwsgierig, coachend houden om anderen tot ervaring te brengen,..)

Specifieke elementen

Brucia technieken (ritme, melodie, calming, pacing, ISO principe, spiegelen)

Technieken als: arousal regulatie, herhaling succesvol cueing, reminiscentie, validatie, improvisatie

Specifieke instrumenten: bv gitaar, djembé, kleine percussie, ocean drum, klankschaal

Bewegen: spiegelen, wiegen, gericht op bewustwording lichaam, ontspanningsoefeningen

Concept ingrediënten

Levensverhaal in beeld en geluid

Bolletje wol

Naam zingen

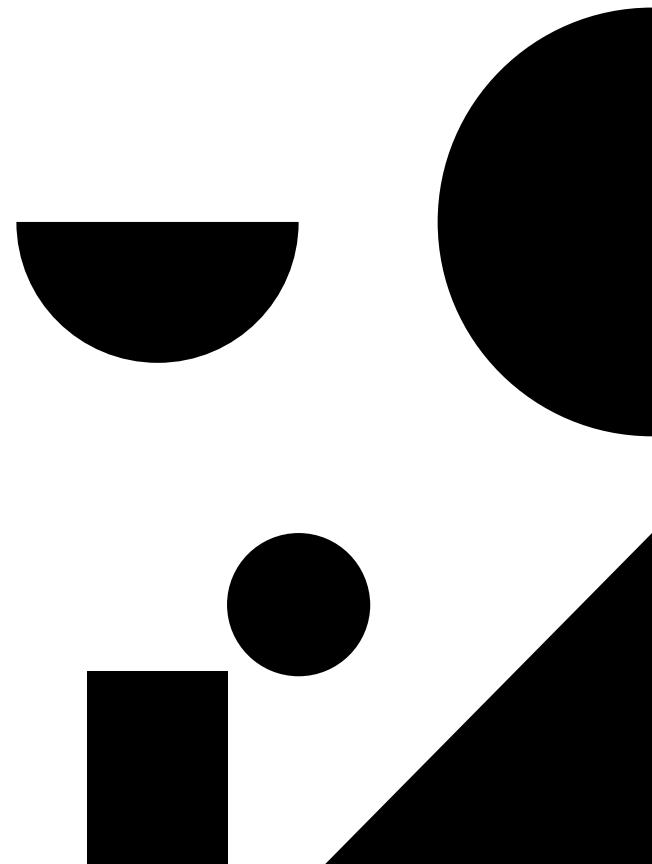
Muziekpaspoort

Video interventie

Wordt nu verder aangevuld!

Gewoon even luisteren.....

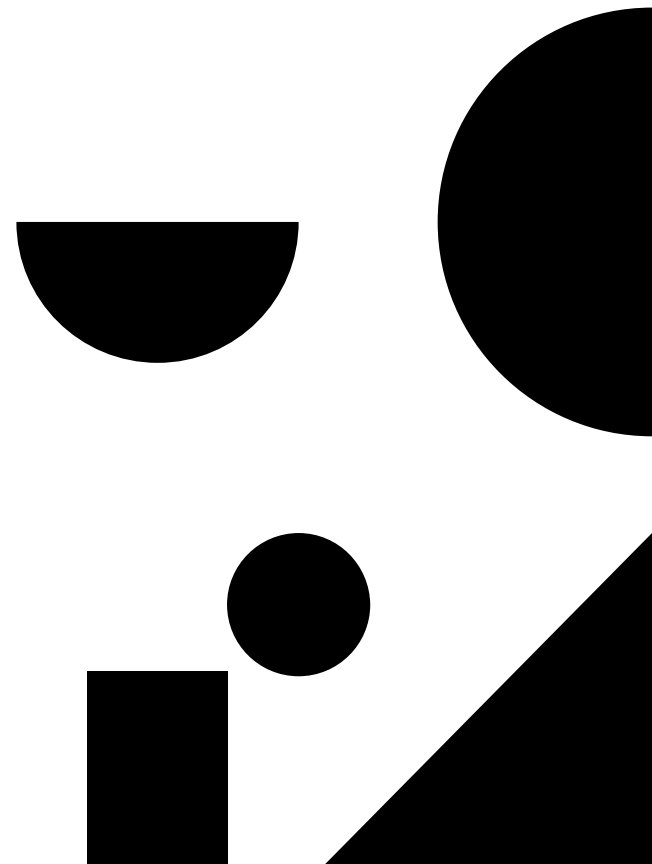

Aan de slag

Observeren

- Wat zijn betekenisvolle momenten / sleutelmomenten in dit fragment?
- Wat maken deze momenten betekenisvol?
- Op welke wijze is dit moment gecreëerd?
- Welke elementen (technieken, communicatie, lichaamshouding therapeut etc) in dit fragment dienen geïntegreerd te worden in de te ontwikkelen interventie?

Vragen?

anna-eva.prick@zuyd.nl

**ZU
YD**